СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ ВЗАЄМОДІЇ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА

Проблема підготовки ініціативних, конкурентоздатних та професійно-компетентних випускників професійно-технічного навчального закладу є на сьогодні актуальною. Особливістю професійно-технічної освіти, як однієї із важливих освітніх підсистем, є глибока інтегрованість з виробництвом. Адже сучасний ринок праці визначає умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, але й задовольняти потреби суспільства і замовників робітничих кадрів. Роботодавець повинен бути впевнений, що навчальні заклади підготують йому кваліфікованих робітників, обізнаних у сучасних виробничих технологіях і здатних адаптуватися в реальних виробничих умовах. Тому основним напрямом роботи професійно-технічного навчального закладу є створення ефективного інструменту взаємодії з соціальними партнерами.

У Люботинському професійному ліцеї здійснюється підготовка кваліфікованих робітників залізничного профілю з професій: слюсар з ремонту рухомого складу, помічник машиніста електровоза, помічник машиніста тепловоза, помічник машиніста електропоїзда, касир квитковий, касир товарний (вантажний), провідник пасажирського вагона та з професій іншої галузі: оператор комп'ютерного набору, секретар керівника (організації, підприємства, установи). Специфіка професійної підготовки залізничників характеризується надзвичайною складністю та великим обсягом загальнопрофесійних і професійно орієнтованих знань, тривалістю становлення фахівця і багаторівневим характером організації підготовки. Тому для забезпечення належного рівня якості професійної підготовки в ліцеї визначені не тільки шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу, а й координація зусиль багатьох установ і організацій.

Розглянемо більш детально, на прикладі Люботинського ліцею, зв'язки взаємодії ПТНЗ з установами організаціями в рамках координації зусиль у сфері професійної підготовки залізничників. Люботинський ліцей - державний професійно-технічний навчальний заклад другого атестаційного рівня, який підпорядковано Міністерству освіти і науки України, Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації. Навчально-методичні центри професійно-технічної освіти (НМЦ ПТО) в кожній області організовують роботу з навчально-методичного й інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу у професійно-технічних навчальних закладах.

З метою задоволення потреб замовників робітничих кадрів у ліцеї постійно ведеться робота щодо зміцнення зв'язків із підприємствами, організаціями, установами, здійснюється пошук нових організаційно-методичних форм професійного навчання, варіантів розширення мережі соціального партнерства на магістралі регіональної філії «Південна залізниця» та зближення ліцею з вищими навчальними закладами.

З метою вирішення спільних завдань щодо підготовки кадрів для Укрзалізниці і створення сприятливих умов для найбільш ефективного використання наявного науково-педагогічного потенціалу, навчально-методичного і інформаційного забезпечення, матеріально-технічної бази (лабораторної, виробничої тощо) при Українському державному університеті залізничного транспорту було створено навчально-науково-виробничий комплекс професійної підготовки залізничників, до якого, окрім університету, ввійшли замовник робітничих кадрів регіональна філія «Південна залізниця», Структурний підрозділ філії «Харківський центр професійної освіти», Харківський коледж транспортних технологій, Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту. У рамках створеного комплексу розвивається співробітництво навчальних закладів, структурних і виробничих підрозділів Південної залізниці в галузі вдосконалення системи ступеневої підготовки компетентних фахівців з урахуванням регіонального компоненту. Надається можливість спільного використання в навчальному процесі бібліотечних фондів, методичного забезпечення, програмних засобів навчання професійного спрямування, навчальних майстерень та лабораторій, виробничих дільниць підприємств, в тому числі офісної техніки для тиражування навчально-методичних матеріалів згідно з чинним законодавством України.

Однією з форм об'єднання спільних зусиль з метою удосконалення підготовки майбутніх кваліфікованих робітників залізничного профілю є Асоціація державних закладів професійно-технічної освіти України залізничного профілю. З жовтня 2008 року ЛПЛЗТ входить до складу Асоціації, мета якої: сприяння розбудові національної професійно-технічної освіти, задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках залізничного транспорту. Завдання Асоціації: організація взаємодії між навчальними закладами залізничного профілю, вивчення, узагальнення та розповсюдження перспективного педагогічного і виробничого досвіду роботи ПТНЗ залізничного профілю та інноваційних технологій, здійснення зв'язків з науковими, методичними, інформаційними установами та організаціями, вищими навчальними закладами України з питань удосконалення професійної і загальноосвітньої підготовки учнів, забезпечення професійного розвитку майбутніх кваліфікованих робітників залізничного транспорту, розробки інноваційних проектів тощо. Особлива увага у діяльності Асоціації приділяється міжнародним зв’язкам та співробітництву з навчальними закладами залізничного профілю інших країн.

Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту брав участь в установчих зборах Асоціації, які проводилися серед навчальних закладів України залізничного профілю на базі Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту Вінницької області. Членами Асоціації була підписана декларація щодо створення Об'єднання педагогів навчальних закладів України залізничного профілю Української Національної Секції Європейської Асоціації педагогів (AEDE). Крім 24 представників навчальних закладів України на збори були запрошені й гості з Німеччини, Словаччини, Молдови, Білорусі, а також заступник директора Департаменту освіти і науки Вінницької ОДА - начальник управління

професійної освіти, інноватики та науки (Валерій Григорович Бачинський) та начальник відділу професійно-технічної освіти (Анжела Володимирівна Даценко). Рішення щодо об'єднання педагогів обговорено та узгоджено з представником Європейської Асоціації педагогів казначеєм Германської секції Європейської Асоціації педагогів (EBB/AEDE) Ульріхом Войтом. Асоціація Європейських педагогів створена з метою об'єднання всіх прогресивних педагогів у велику європейську спільноту для плідної співпраці.

З метою об'єднання зусиль обміну досвідом та координації робіт в галузі проведення наукових досліджень з педагогічних та психологічних проблем інженерно-педагогічної та професійно-технічної освіти, у 2015 році, був підписаний багатосторонній договір «Про співробітництво» між Інститутом професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (м. Київ), в особі директора Радкевич Валентини Олександрівни, Українською інженерно-педагогічною академією (м. Харків), в особі ректора Коваленко Олени Едуардівни та Люботинським професійним ліцеєм залізничного транспорту, в особі директора Агєєвої Ольги Олександрівни. Цільовим напрямом взаємодії між навчальними закладами визначено підвищення якості теоретичної і практичної підготовки учнів та студентів для задоволення потреб народного господарства в компетентних фахівцях, розвитку у них творчого мислення, прагнення до самоосвіти, самовдосконалення.

ВНЗ інженерно-педагогічного профілю покликані задовольнити потреби ПТНЗ у висококваліфікованих педагогічних кадрах. Система інженерно-педагогічної освіти забезпечує формування розвиненого фахівця, який має бути обізнаним у питаннях інженерії і педагогіці, психології, економіці, володіти організаторськими здібностями, уміннями вирішувати технічні задачі, проектувати і конструювати технічні вироби для забезпечення якісної підготовки компетентних кваліфікованих робітників в ПТНЗ відповідно до галузі виробництва.

Люботинський ліцей тісно співпрацює з Українською інженерно-педагогічною академією щодо організації і проведення курсів підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання нашого закладу. У результаті співпраці педагогічний колектив ліцею ефективно вирішує задачі щодо формування професійної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників залізничного транспорту.

Важливу роль у професійно-практичній підготовці, наданні консультацій, навчально-виробничих ділянок для проходження виробничого навчання та виробничої практики, а також у створенні умов для закріплення й удосконалення учнями знань, умінь і навичок відіграють соціальні партнери ліцею. Основними замовниками кваліфікованих робітничих кадрів у розрізі професій, які отримують випускники Люботинського професійного ліцею, є виробничі підрозділи регіональної філії «Південна залізниця» ПАТ «Українська залізниця», до яких відносяться: локомотивні, моторвагонні, вагонні, вагоноремонтні, експлуатаційні депо, вагонні дільниці, станції і вокзали Сумської, Харківської, Куп'янської дирекцій залізничних перевезень та інші.

Щороку ведеться робота з соціальними партнерами за різними напрямами: укладання договорів про надання освітніх послуг щодо підготовки кваліфікованих робітників, договорів про навчально-виробничу практику, співпраця щодо залучення до участі представників підприємств для проведення поетапних, державних кваліфікаційних атестацій, стажування майстрів виробничого навчання, розробка або оновлення робочих навчальних програм виробничого навчання та детальних робочих програм виробничої практики, технологічної документації, працевлаштування випускників тощо. Учнівський контингент ліцею залучаються до участі у різних заходах, які проводять працівники Південної залізниці: день відкритих дверей (ярмарок вакансій), відкриття сезону роботи Малої-Південної, спортивні заходи тощо. Учні випускних груп залюбки відвідують ярмарки професій. Під час заходу учасникам пропонуються актуальні вакансії магістралі відповідно до професій, кваліфікацій, надаються можливості пройти психологічне та професійне тестування. Відвідувачі отримують детальну інформацію щодо діяльності регіональної філії «Південна залізниця» і за результатами спілкування із роботодавцями заповнюють анкети потенційних робітничих кадрів.

Як приклад плідної співпраці між ліцеєм і виробничим підрозділом "Харківське відділення" (ІОЦ) філії "Головний інформаційно-обчислювальний центр" публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» розглянемо підготовку кваліфікованих робітників за суміщеною професією «Касир квитковий. Провідник пасажирського вагона».

У ліцеї створено навчальну ділянку з підготовки кваліфікованих робітників даної професії. Встановлено 8 навчальних АРМів касира квиткового Автоматизованої системи керування пасажирськими та вантажними перевезеннями (АСК ПП УЗ, АСК ВП УЗ), які є повним аналогом робочих місць квиткових і товарних касирів у квиткових касах залізничних вокзалів, касах бюро замовлень та диспетчерських терміналів залізниці. На АРМах під час уроків теоретичного та виробничого навчання учні ліцею можуть відпрацьовувати навички з оформлення проїзних та перевізних документів. Кожне АРМ в ліцеї має свою IP адресу, обладнане клавіатурою, дисплеєм, квитководрукуючим пристроєм, системним блоком.

Технологія оформлення, погашення, повернення та переоформлення проїзних документів з використанням АСК ПП УЗ визначається нормативними документами Укрзалізниці. Важливим принципом підготовки кваліфікованих робітників є поєднання навчання з продуктивною працею під час вивчення предметів, формування в учнів професійних знань, умінь і навичок на основі самостійної і усвідомленої активності. З метою забезпечення максимального «ефекту» уроку навчальна інформація подається за допомогою інтерактивних технологій навчання, створення реальних виробничих ситуацій.

Специфіка професійної підготовки залізничників характеризується надзвичайною складністю та великим обсягом загальнопрофесійних і професійно орієнтованих знань, тривалістю становлення фахівця і багаторівневим характером організації підготовки. Саме налагодження системного, конструктивного, взаємовигідного зв’язку ПТНЗ із соціальними

партнерами, активне залучення їх до процесу підготовки компетентного кваліфікованого робітника забезпечить задоволення потреб сучасного ринку праці.